

ombudsman

už 20 let pomáháme bez rozdílu

Vaše značka VS 194205-3/ČJ-2019-801100
Sp. zn. 29/2019/NZ/BM
Č. j. KVOP-15660/2020
Datum 7. května 2020

Vážený pan
plk. Mgr. Petr Vlček
ředitel
Věznice Plzeň
Klatovská 202
306 35 Plzeň

Vážený pane řediteli,

z pověření veřejného ochránce práv JUDr. Stanislava Křečka, který na mě přenesl některé oblasti své působnosti,¹ mimo jiné i oblast dohledu nad omezováním osobní svobody, odpovídám na Vaše vyjádření ke zprávě ze systematické návštěvy Věznice Plzeň, kterou Vám zaslala tehdejší veřejná ochránkyně práv 6. srpna 2019.

Děkuji Vám za detailní vyjádření ke zprávě a vážím si kladného přístupu, s nímž jste k většině opatření přistoupil. Protože jsem danou věc převzala po bývalé ochránkyni a u několika opatření byla dlouhá lhůta k jejich provedení, dovoluji si Vás oslovit až nyní. Ráda bych se informovala, jak jsou tato opatření naplňována, příp. zda již byla splněna. Při této příležitosti bych se navíc ráda vyjádřila i k dalším tématům, kde prozatím ve shodě nejsme. V těch, v nichž nepovažuji náš názorový rozpor za nepřekonatelný, jsem se rozhodla přistoupit k hlubšímu vysvětlení, abych mohla znovu poukázat na jejich význam.

Opatření č. 1

Opatření č. 1 ve zprávě směřovalo k tomu, aby důkladné osobní prohlídky obviněných byly prováděny individuálně na základě zhodnocení rizik, a nikoli plošně u každého obviněného. V současné době tyto prohlídky podstupují všichni obvinění před návštěvou i po ní. Jediná výjimka je u návštěv probíhajících za dělicí přepážkou. Jak vyplývá i z četné judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“), je takový postup nepřijatelný.

Ve svém vyjádření uvádíte, že doporučené opatření Věznice Plzeň (dále jen „věznice“) neakceptuje. Argumentujete tím, že individuálně stanovujete riziko u všech obviněných jako vysoké a podezření za odůvodněné, pokud návštěva neprobíhá za dělicí přepážkou nebo za přímého dozoru příslušníka Vězeňské služby České republiky (dále jen „příslušník“).

Způsob, jakým věznice vyhodnocuje rizika, však považuji za nedostatečný. Musím opět odkázat na rozsudek ESLP ve věci *Frérot proti Francii*, v němž soud požaduje, aby se k důkladné osobní prohlídce přistupovalo jedině tehdy, je-li to **absolutně nezbytné** s ohledem na **konkrétní okolnosti** situace, v níž je prováděna, a **existují-li konkrétní a vážná podezření**, že dotčená osoba přechovává zakázané předměty.² Automatický předpoklad, že každý obviněný při každé návštěvě obdrží či předá nějaký zakázaný předmět, pokud tomuto nebude zabráněno přítomností příslušníka či dělicí přepážky, je opak

1 Podle ustanovení § 2 odst. 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů.

2 Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Frérot proti Francii* ze dne 12. ledna 2007, stížnost č. 70204/01, § 41.

individualizovaného přístupu k provádění důkladných osobních prohlídek. Pokračováním v dosavadní praxi věznice postupuje v rozporu se standardy nastavenými ESLP, ale také Evropským výborem pro zabránění mučení (dále jen „CPT“). CPT opakovaně ve svých zprávách z návštěv České republiky upozorňuje na tuto nežádoucí praxi. Nejnověji tak učinil ve zprávě z návštěvy, která proběhla na podzim roku 2018. Konkrétně k danému tématu dal následující doporučení:

„CPT doporučuje, aby české orgány pokračovaly ve svém úsilí o zajištění, že důkladná osobní prohlídka se bude provádět na základě individuálního posouzení rizika a že novelizované předpisy budou plně implementovány v praxi.“³

Věřím tomu, že i ve Vaší věznici se podaří nastavit systém individuálního posuzování rizik u konkrétních obviněných.

Opatření č. 2

Další doporučovanou změnou bylo upravení kamerového systému v místnosti pro provádění osobních prohlídek tak, aby byl vytvářen záznam přístupný pouze vybraným členům personálu, a to jen pro potřeby prošetření stížností a incidentů. V současnosti je tato místnost monitorována kamerou, jejíž výstup mohou „živě“ sledovat zaměstnanci několika pracovišť.

Ve svém vyjádření uvádíte, že výstup z kamery je přístupný pouze omezenému počtu zaměstnanců věznice, přičemž jste přislíbil revizi počtu pracovišť, které mohou sledovat online přenos z prohlídkové místnosti. Dále jste poukázal, že o způsobu používání kamery jsou vězněné osoby poučeny na tabulce při vstupu do prohlídkové místnosti.

Vyhověl jste požadavku na poučení prohlížených osob o způsobu použití kamery instalací poučení na dveře dané místnosti. K vyjádření k tomuto dopisu **připojte prosím i fotografie tohoto poučení**. Co se týče vlastního „živého“ či online přenosu, setkali jsme se s různými přístupy v různých věznicích. Preferuji systém, jenž je zaveden ve Věznici Světlá nad Sázavou, jak byl popsán zprávě. Vzhledem k tomu, že s jeho zavedením nesouhlasíte, chtěla bych znát **opatření, která jsou zavedena, aby osoba sledující přenos z prohlídkové místnosti neviděla průběh prohlídek osob opačného pohlaví**.

Opatření č. 7

Zpráva v tomto bodě poukazovala na nedostatečné oddělení sanitárního zařízení od ostatního prostoru cel. Ve své odpovědi jste mimo jiné zmínil, že navrhované doporučení bude akceptováno podle finančních možností vázaných na objem investičních prostředků. Ráda bych se v této věci informovala, zda již máte **vypracován investiční plán** a zda jste se **s požadavkem na investiční zajištění** obrátil na Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky.

3 Zpráva pro vládu České republiky o návštěvě České republiky, kterou vykonal Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT) ve dne 2. až 11. října 2018, CPT/Inf (2019) 23, odst. 69. Dostupné z <https://rm.coe.int/168095aeb2>.

Opatření č. 8 a 9

Opatření č. 8 a 9 se týkala problematiky nošení vlastního a erárního oblečení, přičemž Vám bylo doporučeno, aby obviněným bylo týdně poskytováno sedm kusů erárního spodního prádla a ponožek a dvě trika, a obvinění tak mohli kombinovat vlastní a erární oblečení.

V otázce množství vězeňského prádla jste uvedl, že navrhované doporučení bude akceptováno a jeho řešení bude probíhat ve spolupráci s Generálním ředitelstvím Vězeňské služby České republiky. **Žádám Vás tedy o vyjádření**, jak vyjednávání dopadlo a zda bylo opatření v závěru vyhověno.

Dále jste popsal systém možného kombinování vlastního spodního prádla s erárními svršky. Současně jste dodal, že i nadále nebude možné kombinovat jiné kusy vlastního oblečení s oděvem poskytovaným věznicí „*kombinování vlastního a vězeňského oděvu není realizováno v souladu s platným Vnitřním řádem pro obviněné Věznice Plzeň*“.

K tomuto tématu bych ráda uvedla, že ani ze zákona o výkonu vazby,⁴ ani z řádu výkonu vazby⁵ nevyplývá, že by bylo obviněným zakázáno kombinovat vlastní a vězeňský oděv. Tento zákaz se nenachází nikde v českém právním řádu. Vystrojování obviněných je upraveno v zákonu o výkonu vazby:⁶

(1) Obviněný má právo používat ve výkonu vazby vlastní oděv, prádlo a obuv za předpokladu, že splňují podmínky hygienické a estetické nezávadnosti a že má zajištěnu jejich výměnu na vlastní náklady.

(2) Nejsou-li splněny podmínky stanovené v odstavci 1, je obviněný povinen používat vězeňský oděv, prádlo a obuv. V takovém případě se jeho vlastní oděv, prádlo a obuv odevzdají do úschovy věznice.

Jak je patrné z textu zákona či důvodové zprávy, účelem ustanovení je zachování určitého hygienického standardu, aby obvinění chodili v čistém oděvu, který není nějak esteticky závadný. Ani z pohledu teleologického výkladu⁷ nevyplývá, že by účelem ustanovení bylo zakázat kombinaci vlastního a vězeňského oděvu. Primárním účelem je omezení základního práva obviněného na soukromí (které v sobě zahrnuje i volbu oděvu)⁸, a to z důvodu legitimního cíle, kterým je ochrana zdraví ostatních obviněných.⁹ Kombinování vlastních a vězeňských svršků tomuto však nijak nebrání.

4 Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

5 Vyhláška č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

6 Ustanovení § 12 zákona o výkonu vazby.

7 Ze základních výkladových metod (jazykový, historický, systematický, teleologický výklad, popř. komparativní) bude hrát u výkladu základních práv hlavní roli výklad teleologický, tedy výklad zajišťující účel, smysl a cíl příslušného ustanovení. Viz BARTOŇ, Michal, Jan KRATOCHVÍL, Martin KOPA, Maxim TOMOSZEK, Jiří JIRÁSEK a Ondřej SVAČEK. *Základní práva*. Praha: Leges, 2016. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-128-1. Str. 79.

8 Článek 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Pod toto právo spadá například rozhodování o svém jméně, vzhledu, včetně oblečení. Viz. Bartoň M. *Základní práva*, str. 294.

9 Vězeňská služba České republiky tak svým extenzivním výkladem tohoto omezení, který nemá oporu v zákoně ani vyhlášce, nepřiměřeně zasahuje do práva obviněných na soukromý život. V této souvislosti připomínám, že při pochybnostech ve výkladu nějakého ustanovení, kde dochází ke kolizi základního práva a určitého veřejného statku, by měla být dána přednost svobodě jednotlivce před státní regulací (*in dubio pro libertate*). Dále také

Dále je třeba vzít v úvahu řád výkonu vazby, který uvádí, že obviněný používá po dobu vazby **zpravidla** vlastní oděv, prádlo a obuv.¹⁰ Z toho je patrné, že zákonodárce preferuje, aby obviněný nosil vlastní oděv, a to za zákonem stanovených podmínek, které však kombinaci oděvů nevylučují. Argument pro možnost kombinace oblečení je i ve vnitřním předpisu, který umožňuje, aby obvinění kombinovali vězeňský oděv s vlastním spodním prádlem, ponožkami a dále mohou nosit i vlastní pantofle.¹¹ Teoretická námitka, že z toho lze dovodit, že ostatní svršky nelze kombinovat, není validní. Daný zásah do práva na soukromí (nošení civilního oděvu), lze učinit **pouze na základě zákona**, ne vnitřního předpisu. Stejně tak nelze akceptovat, pokud tento zákaz je součástí vnitřního řádu Věznice Plzeň,¹² jelikož tento předpis opět nemá sílu zákona.

Upozorňuji také na to, že podle zákona o výkonu vazby, **mohou být obvinění podrobeni jen těm omezením, která jsou nutná ke splnění účelu vazby z hlediska jejího důvodu a k zachování stanoveného vnitřního pořádku a bezpečnosti.**¹³ Vystává tedy otázka, jak by mohla kombinace vězeňského a vlastního oděvu narušit vnitřní pořádek a bezpečnost či odporovat účelu vazby z hlediska jejího důvodu. Nejen proto souhlasím s dříve vyslovenými názory bývalých ochránců, že není důvodné nepovolit kombinaci erárního a vlastního prádla, pokud je zachována hygienická a estetická nezávadnost. Toto by navíc mohlo snížit věznici náklady, protože by ubylo erárního oblečení, které musí věznice vyprat.

Z výše uvedených důvodů Vás tedy opětovně **žádám o zvážení** navrhovaného opatření. V případě nesouhlasu mi prosím detailně sdělte, z jakého důvodu je věznice oprávněna takovou kombinaci zakázat.

Opatření č. 10

V souvislosti s vystrojováním obviněných jste byl dále požádán, aby byla zajištěna možnost obviněných prát si ve věznici vlastní oblečení.

Toto doporučení jste přislíbil výhledově realizovat. Uvedl jste, že v některých prostorech by bylo možné pračky umístit, upozornil jste však také na problematiku sušení prádla. Děkuji Vám za vstřícnost k řešení tohoto opatření a **žádám Vás o vyjádření**, zda byla věznice schopna nyní s odstupem času pokročit dále v realizaci.

připomínám, že omezení základního práva může být v demokratické společnosti učiněno pouze na základě zákona, přičemž daná omezení nesmějí být zneužívána k jiným účelům, než pro které byla stanovena (článek 4 odst. 2 a 4 Listiny základních práv a svobod). Tedy v daném případě, zachování hygienického standardu a vyloučení estetiky závažného oblečení. Výklad Vězeňské služby České republiky je tak v rozporu s principem minimalizace zásahu, jež plyne z čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

10 Ustanovení § 29 odst. 1 řádu výkonu vazby.

11 Bod 1 přílohy č. 2 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 6/2012, o vystrojování obviněných, odsouzených a chovanců.

12 Čl. 6 odst. 6 Vnitřního řádu pro obviněné Věznice Plzeň.

13 Ustanovení § 2 zákona o výkonu vazby

Opatření č. 12

Obvinění se mohli sprchovat dvakrát týdně, a to v délce necelých pěti minut. Cílem opatření bylo umožnění častějšího a delšího sprchování.

Vaše odpověď se opírá o ustanovení řádu výkonu vazby, které zavazuje věznicí, aby zajistila obviněným možnost koupat se v teplé vodě nejméně dvakrát týdně.¹⁴ Uvedl jste rovněž, že jsou brány v potaz i individuální potřeby obviněných, jako je sprchování po sportovních či pracovních aktivitách, menstruace u žen, anebo návrat ze soudního jednání v horkých letních dnech.

U většinové populace je běžnou zvyklostí se sprchovat minimálně jednou denně; dále mimo jiné po sportovních aktivitách, před návštěvou lékaře či důležitými schůzkami (jako je například jednání na soudu). Jsem si vědoma rozdílnosti situace ve věznici a doma. Nicméně, pokud chceme zajistit určitou úroveň hygieny a hygienických návyků, je potřeba, aby došlo ke změně, i když tou nemusí nutně být rovnou každodenní sprchování, přestože to bych považovala za ideální.

Řád výkonu vazby, na nějž jste odkazoval, sám stanovuje povinnost zajištění sprchování **nejméně** dvakrát týdně. To představuje minimální standard. Je však nepochybně v diskreci ředitele věznice, aby mohl umožnit sprchování častější. Žádám proto o vyjádření, zda máte i jiný **důvod nevyhovění tomuto opatření**, kromě odkazu na ustanovení § 36 řádu výkonu vazby. Alternativně Vás žádám o zvážení alespoň prodloužení délky sprchovacích intervalů.

Opatření č. 14

Ve zprávě jste byl vyzván k vytvoření seznamu věznicí nabízených aktivit a k jeho umístění do každé cely. V odpovědi jste uvedl, že toto opatření je splněno. Mimo jiné jste uvedl, že seznam bude přiřazen k platnému Vnitřnímu řádu pro obviněné Věznice Plzeň. Žádám Vás **o zaslání upraveného vnitřního řádu, případně pouze seznamu nabízených aktivit** v odpovědi na tento dopis. Dále jste uvedl, že seznam bude k dispozici v každé cele a ve společném prostoru vazeb se zmírněným režimem. Ráda bych se tedy také informovala, zda je toto již aktuální.

Opatření č. 21

Opatření č. 21 požaduje umístění schránky na stížnosti na každé podlaží vazebního oddílu a označení schránek, kdo je vybírá.

Tomuto opatření jste částečně vyhověl a zařídil jste zvýšení počtu schránek. Nevyhověl jste však v požadavku označení schránek nápísem, kdo je vybírá.

Nejprve Vám chci poděkovat za instalaci schránek do všech vazebních oddílů. Co se týče popisu samotných schránek, účelem opatření nebylo, aby na schránkách byla jména konkrétních pracovníků, ale jejich pracovního zařazení (např. „pověřený pracovník správního oddělení“, „vedoucí oddělení prevence a stížností“ apod.). Toto označení je

14 Ustanovení § 36 vyhlášky č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.

veřejným ochráncem práv vyžadováno již dlouhodobě, aby vězněné osoby nebyly odrazeny od podání stížnosti tím, že se mylně domnívají, že by například jejich stížnost mohla ze schránky vybrat osoba, proti níž je směřována. Věřím proto, že najdeme společné řešení.

Vážený pane řediteli, doufám, že se mi podařilo Vás alespoň v některých bodech přesvědčit. Pokud tomu tak není, budu ráda, když mi sdělíte, ve kterých bodech se mnou nadále nesouhlasíte a proč. O vyjádření k tomuto dopisu Vás žádám do 60 dnů od jeho doručení.

S přátelským pozdravem

Mgr. Monika Šimůnková v. r.
zástupkyně veřejného ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)